

DEMOGRAFIJA U SISTEMU GEOGRAFSKIH NAUKA

Geografija

Fizička

Klimatologija

Geomorfologija

Hidrologija

Biogeografija i

Pedologija

Regionalna

Ruralna
geografija

Urbana
geografija

Geografija
naselja

Društvena

Demogeografija

**Ekonomska
geografija**

Industrijska
geografija

Saobraćajna
geografija

Pomorska
geografija

Turistička
geografija

Politička
geografija

Prirodna geografija je nauka o prirodnim komponentama geografske sredine. Razvila se u više naučnih disciplina:

Geomorfologiju (proučava reljef),

Klimatologiju (disciplina o klimi na Zemlji),

Hidrologiju (proučava vode) i dijeli se na **Okeanografiju** (proučava Svjetsko more), **Limnologiju** (bavi se jezerima) i **Hidrografiju** (naučna disciplina o površinskim vodama),

Biogeografiju (proučava biljni – **Fitogeografija** i životinjski svijet - **Zoogeografija**),

Pedogeografiju (bavi se zemljištem).

Društvena geografija je naučna disciplina o društvenim komponentama geografske sredine. U okviru nje došlo je do razvoja brojnih disciplina:

Demogeografije (proučava stanovništvo),

Urbane geografije (proučava gradska naselja i proces urbanizacije),

Ruralna geografija (predmet proučavanja su seoska naselja)

Ekonomске geografije (bavi se proučavanjem privrede). U okviru Ekonomске geografije došlo je do izdiferenciranja specijalnih disciplina, kao što su: **Industrijska geografija** (proučava zakonitosti razvoja i razmještaja industrije), **Agrarna geografija** (bavi se poljoprivredom), **Turistička geografija** (proučava turizam) i **Saobraćajna geografija** (proučava sve vrste saobraćaja) u okviru koje se razvila i **Pomorska geografija** (naučna disciplina o pomorstvu).

Svaka disciplina Prirodne i Društvene geografije dijeli se na **Opštu** (proučava opštu problematiku u svijetu) i **Posebnu** (proučava konkretne države).

Regionalna geografija je kompleksna grana Geografije koja se bavi prirodnim (fizičkim) i društvenim (antropogenim) komponentama konkretne geografske sredine na makro, mezo i mikro planu. U okviru nje su uže geografske discipline: **Regionalna geografija svijeta** i **Posebna regionalna geografija** koja se bavi proučavanjem država (Regionalna geografija Italije) ili specifičnih oblasti: Turističke regije, Pomorske regije, Industrijske regije, Agrarne regije, Visokoplaninske regije, Nizijske regije, itd.

Starija geografska škola čiji su najelitniji predstavnici kod Srba i Crnogoraca: Jovan Cvijić, Jovan Erdeljanović, Vojislav Radovanović, Milisav Lutovac, Atanasije Urošević i drugi, naučnu disciplinu o stanovništvu nazivali su **Antropogeografija**, a predstavnici novije škole (Milovan Radovanović i dr.) utemeljili su naziv **Geografija stanovništva**.

Tokom druge polovine XX vijeka profesor Zagrebačkog sveučilišta Mladen Friganović, prvi je ovu naučnu disciplinu nazvao **Demogeografijom**.

**Predmet, ciljevi, zadaci, veze sa
drugim naukama i metode
Demogeografije**

Predmet proučavanja Demogeografije je stanovništvo i njegov prostorni razmještaj, a u užem smislu obuhvata:

ukupno kretanje stanovništva
(apsolutno, prosječno i relativno);

prirodno kretanje stanovništva
(natalitet, mortalitet i prirodni
priraštaj);

mehaničko kretanje (emigracija,
imigracija, migracioni saldo);

gustine naseljenosti;

biološke strukture (po polu i prema
starosti);

socio-ekonomske strukture
(obrazovna, rasna, nacionalna,
konfesionalna, ekonomska);

domaćinstva;

izvore podataka o stanovništvu i

procjene, prognoze i projekcije
stanovništva.

U širem smislu u predmet proučavanja Demogeografije spadaju još i sljedeće komponente:

postanak i porijeklo ljudskog roda;

ljudske rase;

svjetske religije;

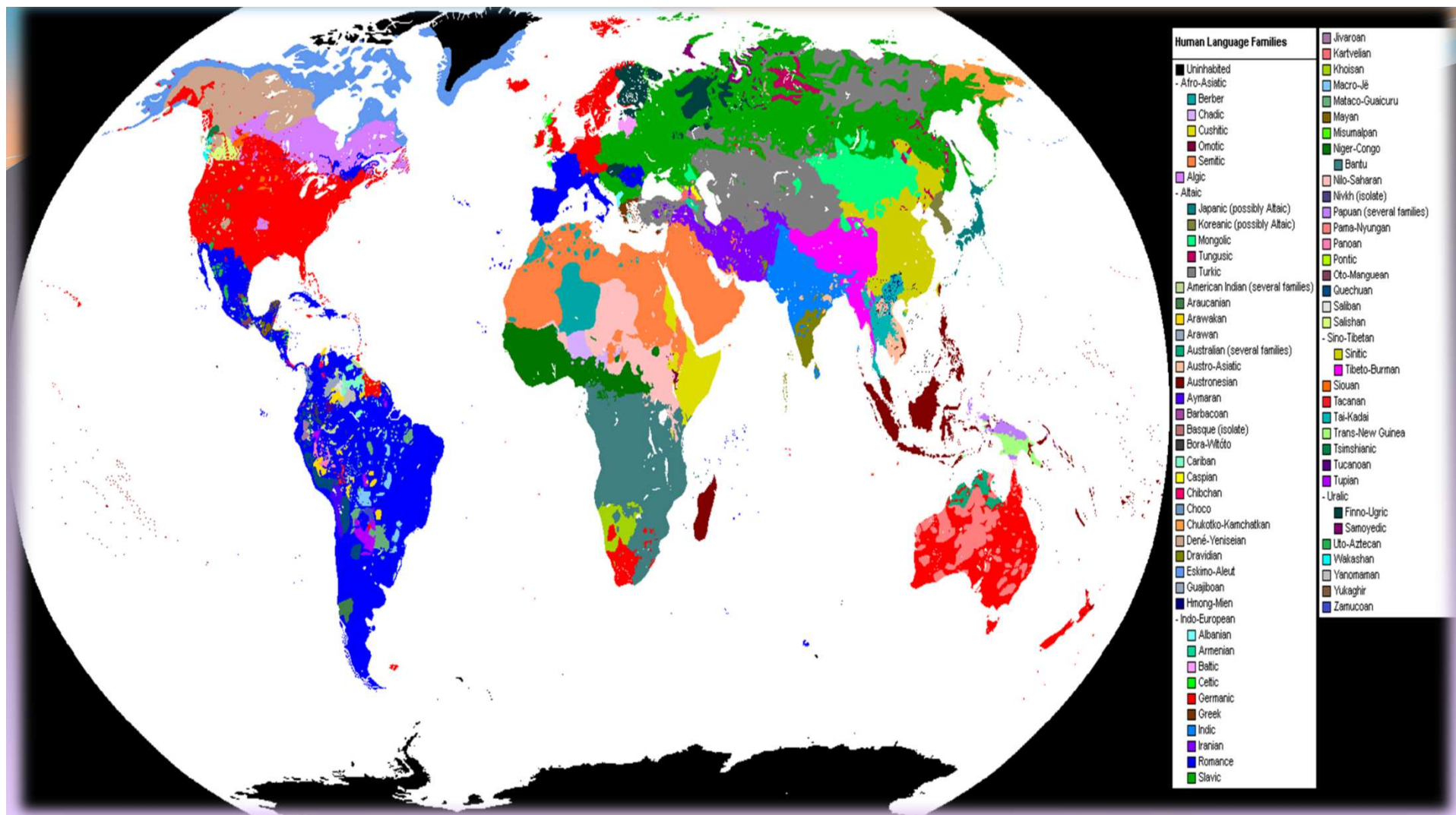
jezici svijeta;

pogledi na probleme rasta svjetskog stanovništva – pesimistički i optimistički;

demografska tranzicija i razvojni tipovi stanovništva, i

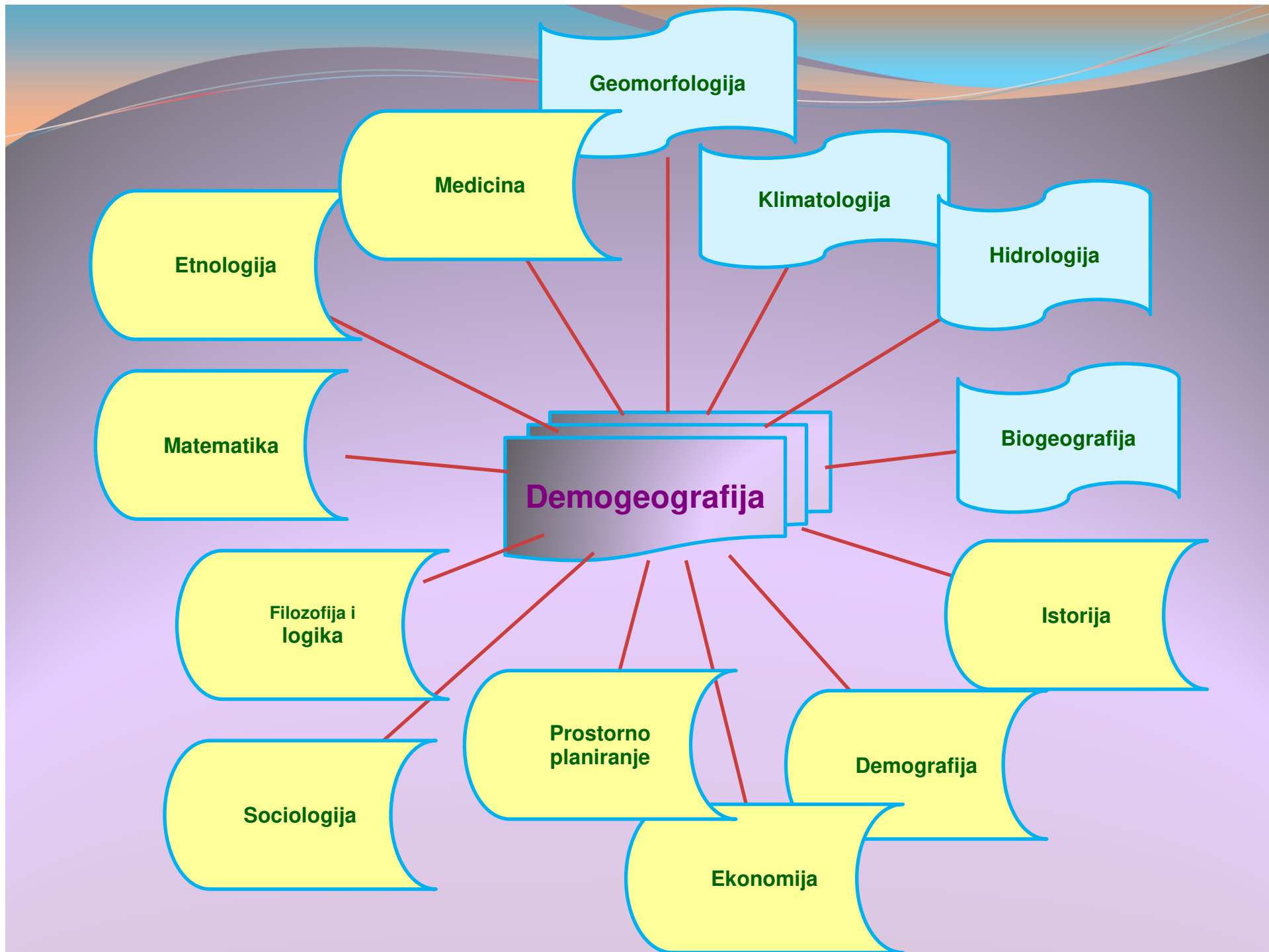
demografsko – populacione politike.

Ciljevi Demogeografije kao naučne discipline su višeslojni i usmjereni su u pravcu upoznavanja zakonitosti kretanja njenih glavnih strukturnih komponenata i njihovih elemenata, kao što su zakonomjernosti naročito u oblasti kretanja stanovništva, njegovih struktura i prostornog razmještaja.

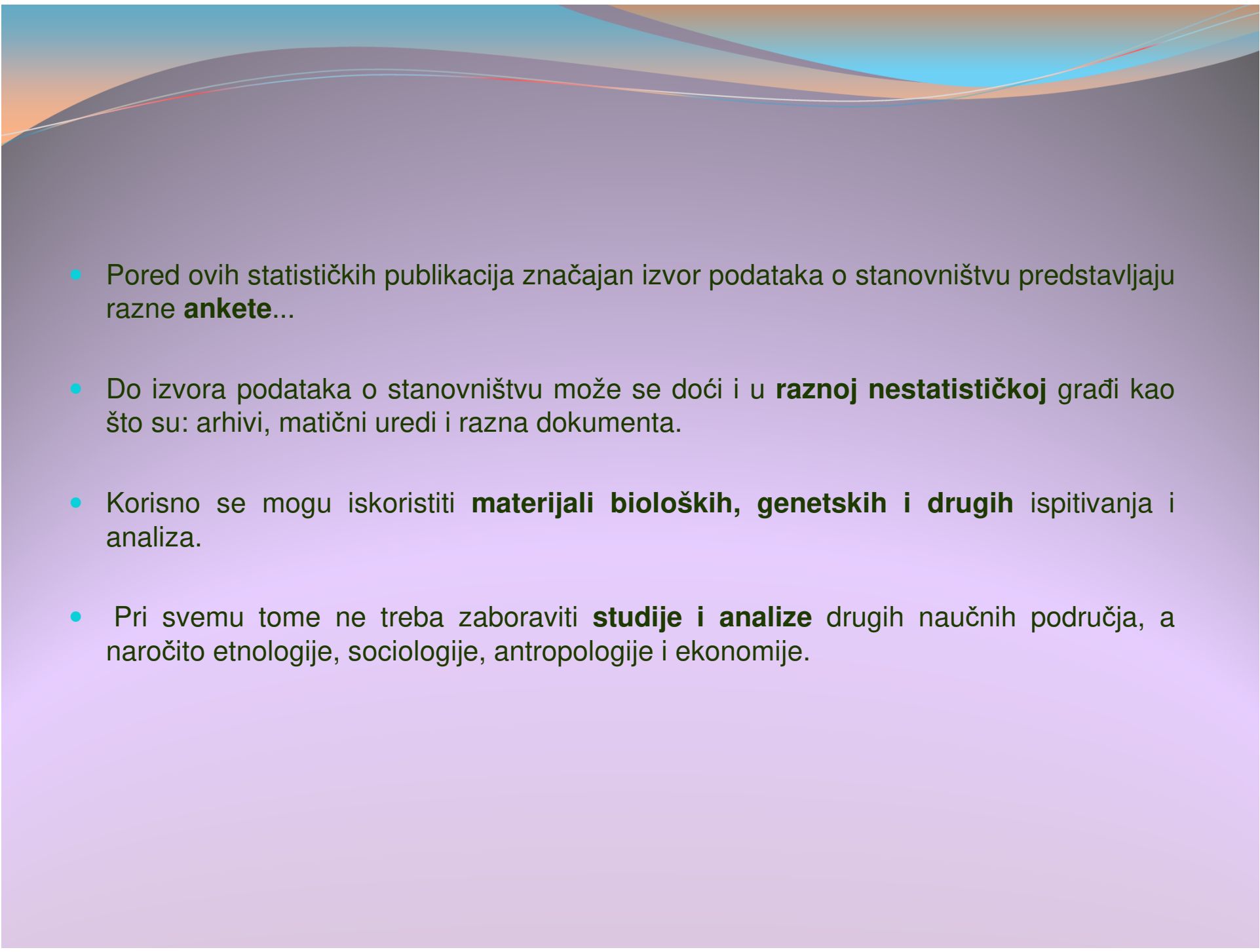
Osim toga, njeni ciljevi su usmjereni i u pravcu upoznavanja svjetskog stanovništva, stanovništva kontinenata, država i regija, koje su tendencije prisutne, koji procesi djeluju i šta se može očekivati u bližoj budućnosti kod svake populacije posebno i svijeta u cjelini.

IZVORI PODATAKA O STANOVNIŠTVU

- Za proučavanje stanovništva neophodno je poznavanje najvažnijih kvantitativnih podataka o njemu. Oni se dobijaju na razne načine.
- Najpouzdaniji podaci dobijaju se popisom stanovništva, a na teritoriji bivše Jugoslavije izvršeno je osam popisa: 1921, 1931, 1948, 1953, 1971, 1981 i 1991.
- U Crnoj Gori popis je izvršen 2003, kao i zadnji marta 2011 godine. Ti se podaci nalaze po knjigama popisa koje se nakon obrade publikuju.
- Prilikom korišćenja rezultata iz različitih popisa mora se voditi računa o nekim važnim elementima kao što su:
 - a) **Uporedivost teritorije,**
 - b) **Uporedivost definicija i klasifikacija** za pojedina pitanja,
 - c) **Koncepcija popisivanja,**

-
- Drugi značajan izvor podataka o stanovništvu je **vitalna statistika**, odnosno njene publikacije, među kojima se posebno ističe Demografska statistika, koja izlazi od 1955. godine (od 1950. do 1955. god. izlazila je pod imenom Vitalna statistika).
 - **Statistika zaposlenog osoblja**
 - **Školska statistika**
 - **Zdravstvena statistika**
 - **Turistička statistika**
 - **Poljoprivredna statistika**
 - **Statistika spoljnih migracija**
 - **Industrijska i građevinska statistika**

-
- Pored ovih statističkih publikacija značajan izvor podataka o stanovništvu predstavljaju razne **ankete**...
 - Do izvora podataka o stanovništvu može se doći i u **raznoj nestatističkoj** građi kao što su: arhivi, matični uredi i razna dokumenta.
 - Korisno se mogu iskoristiti **materijali bioloških, genetskih i drugih** ispitivanja i analiza.
 - Pri svemu tome ne treba zaboraviti **studije i analize** drugih naučnih područja, a naročito etnologije, sociologije, antropologije i ekonomije.

-
- Postoje i drugi izvori koji pružaju podatke o stanovništvu. To su **statistički godišnjaci** UN-a, država i federalnih jedinica, koji pružaju podatke o brojnim elementima među kojima i o stanovništvu. U tu kategoriju spadaju i godišnji **statistički kalendari**.
 - Ponekad se do dobrih podataka o stanovništvu dolazi u **urbanističkim planovima** naselja i **prostornim planovima** svih nivoa.
 - Pri navođenju izvora podataka ne treba zaobići **specijalističke i magistarske radove i naročito doktorske disertacije** iz oblasti demografije, geografije stanovništva i drugih srodnih naučnih oblasti, posebno istorije.
 - Za proučavanje migracija izvanredni podaci mogu se naći u **MUP-u**, u uredu za prijavljivanje i odjavljivanje građana.
 - Na kraju, treba istaći značaj **terenskog istraživanja** i podataka o stanovništvu do kojih se dolazi tim metodom naučnog rada, a koji se potvrdio kao jedan od najpouzdanijih za objektivne naučne analize i zaključke.